

Fullmäktige 21.10.2024 § 88

§ 88

Ram för budgeten för 2025 och ekonomiplanen för 2026–2027

Beredning och upplysningar:
Jyrkkä Maria

fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Stadsstyrelsen

Fullmäktige godkänner verksamhetsintäkterna och kostnaderna i den bifogade ramen för resultaträkningen för år 2025–2027 samt driftsekonomin totala intäkter och kostnader som botten för beredning av ekonomiplanen.

Behandling

Grönroos lämnade följande ändringsförslag:

”Den årliga investeringsnivån sänks 2025, 2026 och 2027 med 50 miljoner euro från det belopp som föreslås för respektive år.”

Efter avslutad diskussion konstaterade ordföranden att Grönroos förslag förfallit i brist på understöd och att stadsstyrelsens förslag därmed hade godkänts enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Stadsstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Redogörelse

Ramen för budgeten 2025 och ekonomiplanen 2026–2027 baserar sig på Berättelsen om Esbo och målen i programmet En ekonomiskt hållbar stad, som uppdaterades sommaren 2022. Ramen baserar sig även på lagstiftning om finansieringsbasen som ändrats i samband med reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet, samt på Finansministeriets överföringskalkyler och en uppskattning av den ekonomiska utvecklingen.

Beredningen av arbets- och näringsreformen pågår och kommunerna har inte tillgång till alla behövliga uppgifter. Detta och den allmänna konjunkturosäkerheten samt den pågående statsandelsreformen har försvårat bedömningen av utvecklingen av stadens finansieringsbas.

Vårdreformen ledde till en betydande inkomstöverföring från Esbo till andra delar av Finland

I modellen för finansiering av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet överfördes utgifter och inkomster symmetriskt på riksnivå, men det finns stora skillnader mellan enskilda kommuner. Minskningen av finansieringen till kommunerna bestämdes så att nettokostnaderna för social- och hälsovården och räddningsväsendet täcktes med inkomster som överförs från kommunerna.

Förhållandet mellan de inkomster och utgifter som överförs på detta sätt varierar avsevärt mellan olika kommuner. I Esbo minskade inkomsterna, det vill säga skattefinansieringen, med cirka 200 miljoner euro mer än de kostnader för social- och hälsovården samt räddningsväsendet som överfördes från staden. Minskningen av Esbo stads skattefinansiering var den största inkomstöverföringen i hela Finland.

Inom statsandelssystemet ersätter staten 60 procent av skillnaden mellan de intäkter och kostnader som överförs genom en permanent förändringsbegränsare. Förändringsbegränsaren ersätter endast delvis minskningen av skattefinansieringen. Därför överfördes betydande skatteinkomster från Esbo till andra delar av Finland. Förändringsbegränsaren blev en statisk del av statsandelssystemet, och i begränsaren görs inga indexhöjningar eller andra höjningar. Förändringsbegränsaren beaktar inte heller skattefinansieringens utveckling. Därför äts ersättningen i praktiken med tiden upp av inflationen.

När skattefinansieringen minskar kommer stadens internt tillförda medel efter reformen att vara cirka 33 procent av statsandelarna. Statsandelarna ökar endast vid ökade uppgifter och genom indexhöjningar. Sammantaget avtar därför den årliga ökningen av de internt tillförda medlen jämfört med den tidigare skattefinansieringen, som ökade enligt invånarnas sysselsättning och inkomstnivå.

Ekonomi återhämtar sig långsamt – utsikterna för den kommunala ekonomi försämras

Enligt Finlands Banks interimsprognois i september 2024 är det svårt för ekonomin i Finland att återhämta sig från recessionen. Enligt interimsprognoisen kommer Finlands bruttonationalprodukt att minska med 0,5 procent under det pågående året. Också Finansministeriet förutspår att bruttonationalprodukten minskar. Ekonomi återhämtar sig långsamt 2025, men tillväxten tilltar 2026.

Det långvariga svaga konjunkturläget har på arbetsmarknaden synts som ökad arbetslöshet och minskad sysselsättning. Det har dock under sommaren 2024 funnits tecken på att försämringen av arbetsmarknaden håller på att avta. Antalet arbetslösa ökade ytterligare i juli 2024, men minskningen av antalet sysselsatta har visat tecken på att avta. Långtidsarbetslösheten har ökat sedan våren 2023 och ökningen har försnabbats sommaren 2024. Möjligheterna att öka sysselsättningen inom den närmaste framtiden försvåras av att antalet lediga arbetstillfällen har minskat och företagens förväntningar på sysselsättning är små.

Finlands ekonomi har vuxit svagt i början av år 2024. Den privata konsumtionen och de privata investeringarna har utvecklats svagt, och exporten och den offentliga efterfrågan har stött den bräckliga tillväxten. Ekonomi kommer att växa nästa år i samband med att konjunkturutsikterna förbättras och den ekonomiska osäkerheten sakta börjar avta. Samtidigt förväntas räntenivån på finansmarknaderna sjunka gradvis. En höjning av sysselsättningsgraden, högre inkomster och måttlig inflation stöder förutsättningarna för den privata konsumtionens återhämtning. Dessutom stärks tillväxten på exportmarknaden. Dessa faktorer stöder återhämtningen av Finlands ekonomi och en starkare tillväxt under de närmaste åren.

Enligt Finlands Bank lutar riskerna i halvtidsprognosen på kort sikt åt det negativa hållet. När det gäller ökningen av export beror mycket på utvecklingen av exporten i euroområdet och Finlands andra exportmarknader. Geopolitiska spänningar, såsom konflikterna i Ukraina och Mellanöstern, och problemen i de ekonomiska förbindelserna mellan USA och Kina utgör betydande risker för den globala stabiliteten och den internationella handeln.

Enligt Finansministeriets program för kommunernas ekonomi för hösten försämrats kommunernas ekonomiska utsikter. Det försämrade läget syns tydligt redan under det pågående året. Kommunernas utgifter ökar på grund av ökade kostnader och investeringsbehov. En betydande obalans mellan inkomster och utgifter förutsätter anpassningsåtgärder av kommunerna.

Källor: Finansministeriets program för kommunernas ekonomi och Finlands Banks interimspåtag från september 2024

Obalans i stadens ekonomi – räkenskapsperiodens resultat för det pågående året på väg att bli rekordlåg

Den ekonomiska tillväxten och konjunktursvängningen till det bättre har inte förverkligats i enlighet med prognoserna från föregående höst. Recessionen och det osäkra ekonomiska läget syns med fördröjning särskilt i kommunalskatteinkomsterna. Vårens prognoser om den ekonomiska situationens negativa inverkan på stadens ekonomi håller nu på att förverkligas. Detta syns i ett svagare inflöde av skatteinkomster och konjunkturberoende externa inkomster för staden än beräknat. Enligt nuvarande uppskattning blir skatteinkomsterna 15 miljoner euro och markförsäljningsinkomsterna 36 miljoner euro av budgeten. I skatteinkomsterna ingår fortfarande betydande osäkerhetsfaktorer och det är svårt att utarbeta prognoser.

Situationen försvåras av att kostnaderna överskrider budgeten. Verksamhetskostnaderna håller på att överskridas med sammanlagt nästan 14 miljoner euro.

Räkenskapsperiodens resultat är på väg att bli rekordlåg, bara cirka 28 miljoner euro. Avvikelsen från budgeten är över 50 miljoner euro. Utan de finansiella intäkterna skulle stadens resultat bli negativt.

Den ekonomiska obalansen försvåras av stadens omfattande investeringar som förutsätter tillräckligt med internt tillförda medel. Om obalansen fortsätter kommer stadens skuldbestand att öka. Lånebeståndet bör dock minska, eftersom det redan nu hör till de högsta inom kommunsektorn. Tack vare den goda likviditeten har lånefullmakten ännu inte utnyttjats i år, men den löser inte det stora problemet inom ekonomin.

Svårt att prognostisera skatteinkomstbasen under ekonomiplansperioden – statsandelarna utvecklas inte på motsvarande sätt som skatteintäkterna

Prognoserna för inkomstbasen i budgetramen bygger på en bedömning av den ekonomiska utvecklingen som gjorts av Finansministeriet hösten 2024 i enlighet med programmet för kommunernas ekonomi, samt på de senaste uppgifterna om inflödet. Statsandelarna i budgetramen följer de senaste uppgifterna från staten. Prognoserna för skatteintäkterna är mycket osäkra på grund av den ekonomiska omvärlden. Det finns dock förväntningar på ekonomisk tillväxt, som hittills flyttats framåt.

Jämförbarheten för skatteintäkterna försvåras för år 2023 av att redovisningarna för tidigare skatteår har en högre skattesats. På motsvarande sätt beror nästa års kraftiga ökning av kommunalskatten i huvudsak av omfattande beskattningsbeslut av staten, såsom sloandet av förvärvsinkomstavrdraget från kommunalbeskattningen. Prognosen för kommunalskatteintäkter är 556 miljoner euro, samfundsskatt 140 miljoner euro och fastighetsskatt 167 miljoner för år 2025.

Statsandelkalkylerna har ändrats flera gånger i fråga om poster som hänför sig till vårdreformen samt den kommande reformen av arbets- och näringsstjänsterna. Detta har i oskälig grad försvårat utarbetandet av städernas budget och planeringen av verksamheten. Särskilt i Esbo har överföringsposterna för social- och hälsovården en exceptionellt stor betydelse.

Statsandelarna för kommunal basservice bestäms i huvudsak enligt åldersklasserna yngre än 15 år. Övriga faktorer är bland annat antalet svenskspråkiga i tvåspråkiga kommuner, antalet personer med främmande språk som modersmål samt arbetslöshetsgrad, utbildningsnivå och folkökning. Statsandelen för basservice år 2025 är cirka 423 miljoner euro, varav andelen för posterna för social- och hälsovård utgör 143 miljoner euro. Det är dock viktigt att beakta att posterna för social- och hälsovård endast utgör en partiell ersättning för den överdrivna nedskärningen av skattefinansieringen. Förändringsbegränsaren för social- och hälsovården är oförändrad och beaktar inte den årliga ökningen av skatteinkomster i Esbo. Därför förlorar Esbo varje år betydande summor av den uteblivna skatteinkomsten.

Finansieringen av de arbets- och näringsstjänster samt integrationstjänster som överförs från staten till kommunerna ökar enligt nuvarande beräkningar Esbo stads statsandelar med 46,4 miljoner euro år 2025. Finansieringen täcker finansieringen av de tjänster som överförs samt utvidgningen av finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna. Statsandelarna för år 2025 kan ännu ändras till följd av preciseringar i beräkningarna för arbets- och näringsstjänsterna. Uppgifterna uppdateras i stadsdirektörens budgetförslag.

Reformen av statsandelssystemet för kommunal basservice har inletts. Avsikten är att reformen träder i kraft 1.1.2026. Kalkylerna från det nuvarande statsandelssystemet har använts som utgångspunkt för beredningen av ramen.

Staden har berett sig på tillväxt samt nya arbets- och näringsstjänster i ramen – investeringar finansieras med nya lån

Driftsekonomins budgetramar för åren 2025–2027 bygger på budgeten för år 2024 samt på prognosen för budgetutfallet år 2024. Ramen för driftsekonomi har beretts i samarbete med sektorernas ledning.

Befolkningsökningen i Esbo fortsätter kraftigt under de kommande åren och i ramen har man beaktat prognoserna för befolkningen och servicebehovet per tjänst. Vid beredningen har man dessutom beaktat den allmänna kostnadsutvecklingen, löneuppgörelser samt sektorernas specialfrågor, bland annat nya lokaler som ska tas i bruk och kommunandelen för kollektivtrafik.

I ramen har man på ett heltäckande sätt berett sig på att ordna tjänster, även om kostnadsökningen är måttligare än under tidigare år. Jämförbarheten för ramtalen försvåras av att de lagstadgade sysselsättningstjänsterna överförs från staten till kommunerna 1.1.2025. I och med detta ökar den statsandel som staden får, men också utgifterna. Utan de kostnader för sysselsättningstjänster som överförs från staten ökar utgifterna med 3,1 procent nästa år.

Räntekostnaderna beräknas öka måttligt på grund av den höga skyddsnivån. För alla nya lån är räntenivån dock högre.

I ramen räknas med uttag ur fonderna på 15 miljoner euro per år, vilket svarar mot deras långsiktiga avkastning i snitt.

År 2025 blir årsbidraget 249,7 miljoner euro och resultatet omkring 42,7 miljoner euro. Årsbidraget och räkenskapsperiodens resultat bör vara tillräckliga i förhållande till investeringsvolymen. Det låga resultatet för 2025 leder till ett negativt kassaflöde för verksamheten och investeringarna. Situationen förändras inte väsentligt under hela ekonomiplansperioden. Om den godkända investeringsnivån uppnås är verksamhetens och investeringarnas kassaflöde 138 miljoner euro negativt under ekonomiplansperioden, vilket innebär att staden tar nya lån på 181 miljoner euro åren 2025–2027.

I slutet av år 2025 är lånebeståndet 56 miljoner euro, vilket är 2 602 euro per invånare. Målet är att lånestocken ska minska under ekonomiplansperioden.

Ramkalkyler

Ramkalkylerna bifogas. När det gäller investeringar är utgångspunkten för beredningen dessutom den investeringsplan som fullmäktige godkände i december 2023 i samband med ekonomiplanen samt beredningsprocessen för investeringsplanen, som reviderades på våren. Målet har varit att anpassa helheten till nivån för produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad. Budgetramen och stadsdirektörens budgetförslag kommer att innefatta betydande osäkerhet bland annat på grund av konjunkturvåxlingarna, räntenivån och statsandelskalkylerna.

Beräkning av interna lokalhyror

Vid beräkningen av lokalhyror inom staden används ett så kallat tekniskt värde som värde för byggnader. Affärsverket Esbo lokaler granskar och uppdaterar på ett heltäckande sätt med cirka fem års mellanrum de tekniska värdena för byggnader för beräkningen av interna hyror. För år 2025 har affärsverket granskat de tekniska värdena för objekt och uppdaterat värdena för nödvändiga objekt. I sin helhet stiger byggnadsbeståndets tekniska värde år 2025. Samtidigt stiger också de interna lokalhyror som tas ut av dem som använder affärsverkets lokaler. Efter beredningen av affärsverkets utgiftsram och anslag för underhåll har det konstaterats att det finns ett behov av att justera nivån på kapitalhyran som används i beräkningen av interna hyror för stadens lokaler. Det föreslås att nivån på kapitalhyran sänks med 0,3 procentenheter för att undvika onödigt stora hyreshöjningar för lokalernas användare på grund av byggnadernas tekniska värden och exceptionellt höga indexjusteringar. Den kapitalhyra som används vid beräkningen och som ingår i ramen är 6,2 procent av det tekniska värdet från och med år 2025.

Beslutshistoria

Stadsstyrelsen 7.10.2024 § 233

Förslag

Föredragande
Stadsdirektör Mäkelä Jukka

Stadsstyrelsen sänker nivån på kapitalhyran som används vid beräkningen av lokalhyror inom staden med 0,3 procentenheter till 6,2 procent.

Stadsstyrelsen föreslår dessutom att fullmäktige godkänner verksamhetsintäkterna och -kostnaderna i den bifogade ramen för resultaträkningen för år 2025–2027 samt driftsekonominns totala intäkter och kostnader som botten för beredning av ekonomiplanen.

Beslut

Stadsstyrelsen:
Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Beslutshistoria

Bilaga

1 Kehyslaskelmat

Tilläggsmaterial

För kännedom